

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder i syfte att bereda vissa utländska läkare möjlighet att utöva läkarkonsten inom riket; given Stockholms slott den 21 mars 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDEŃ, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anför statsrådet Mossberg.

Inledning.

Under det andra världskrigets senare år inkommo till Sverige såsom flyktingar ett stort antal utländska läkare, till större delen hemmahörande i de baltiska länderna. Antalet dylika läkare uppgår för närvarande enligt för

medicinalstyrelsen tillgängliga uppgifter till omkring 200, därav 147 balter (110 ester, 33 letter och 4 litauer). Av övriga nationaliteter finnas 23 tyskar och 12 polacker. Återstående läkare representera sju olika nationer, nämligen Bulgarien, Holland, Jugoslavien, Rumänien, Ryssland, Tjeckoslovakien och Ungern.

Av ifrågavarande läkare äro 30 födda år 1885 eller tidigare, 15 under något av åren 1886—1891 samt 32 under perioden 1892—1896. Flertalet läkare, närmare bestämt omkring tre fjärdedelar av samtliga, innehar specialistkompetens i ett eller flera ämnen. Bland de baltiska läkarna finnes ett mindre antal professorer eller jämställda. Hittills har ett nittiotal av läkarna erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att utöva läkarkonsten i begränsad omfattning, företrädesvis bland flyktingar av vederbörandes egen nationalitet. 5 läkare ha förvärvat svenskt medborgarskap.

Med hänsyn till att nu avsedda utländska läkare sannolikt komma att kvarstanna här och med beaktande av de tecken på bristande tillgång till svenska läkare, som under senare tid framträtt, har medicinalstyrelsen låtit utreda de förutsättningar, under vilka dessa läkare skulle kunna tagas i anspråk inom den sjukvårdande verksamheten i Sverige. På grundval av de resultat, som framkommit vid överläggningar i ämnet mellan representanter för styrelsen samt för karolinska institutet och Sveriges läkarförbund, har styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 december 1946 framlagt förslag till åtgärder i berörda syfte.

Innan jag ingår på medicinalstyrelsens framställning och däröver avgivna yttranden synes mig lämpligt att i detta sammanhang erinra om de grundläggande bestämmelserna i lagen den 21 september 1915 (nr 362) om behörighet att utöva läkarkonsten. Enligt 1 § 1) i nämnda lag tillkommer sådana behörighet den, som vunnit legitimation som läkare (legitimerad läkare). Behörighet äger vidare — enligt stadgandena i 1 § 2—4) i lagen — dels den som, utan att vara legitimerad läkare, innehar läkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd, dels den som, utan att vara legitimerad läkare, är av medicinalstyrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie för läkare eller såsom extra läkare eller är av vederbörande myndighet förordnad till läkare vid den militära sjukvården eller är förordnad att vara underläkare eller amanuens vid offentlig klinik eller poliklinik, dels ock den som av Konungen erhållit särskild tillåtelse att inom riket utöva läkarkonsten, i den omfattning och under den tid tillåtelsen avser. Enligt 2 § må legitimation endast meddelas svensk medborgare, som inom riket avlagt medicine licentiatexamen. Ansökan om legitimation göres hos medicinalstyrelsen. Styrker sökanden därvid, att han uppfyller de förvinande av legitimation stadgade villkoren, skall styrelsen meddela honom legitimationsbevis. Legitimation kan återkallas; grunderna härför äro upptagna i lagens 3 och 4 §§.

Medicinalstyrelsens förslag.

Styrelsen framhåller inledningsvis, att de utländska läkarna i många fall hade en mindre allsidig och grundlig utbildning än den som vunnes av svenska läkare. Med hänsyn härtill hade man vid överläggningarna inom styrelsen enats om nödvändigheten av en viss prövning och efterutbildning av de utländska läkare, vilka ville vinna svensk läkarbehörighet.

Till en början föreslås en individuell granskning av samtliga läkares förutsättningar och lämplighet för fortsatt efterutbildning skola komma till stånd inom medicinalstyrelsen. Därvid borde redan från början de läkare avskiljas, som på grund av ålder eller andra orsaker icke lämpligen kunde komma i fråga. Hänsyn borde vidare tagas till eventuella hinder av politisk art; i denna del borde prövningen liksom hittills varit fallet ankomma på statens utlänningskommission. Ett fortlöpande samråd härutinnan förutsättes komma till stånd mellan utlänningskommissionen och styrelsen.

Styrelsen föreslår vidare, att de läkare, som vid den förberedande granskningen befunnits godtagbara, skola — i den mån detta ej redan skett genom tjänstgöring efter medicinalstyrelsens förordnande såsom läkarvikarie i underordnad ställning å sjukvårdsanstalt — fullgöra praktisk sjukhus-tjänstgöring under loppet av minst ett år. Ändamålet härmed angives vara att få besked om vederbörandes medicinska och personliga kvalifikationer, kunskaper i svenska språket samt kännedom om svensk hälso- och sjukvård. I dessa hänseenden borde intyg avgivas av den för sjukvården vid vederbörande sjukvårdsanstalt ansvarige läkaren. Enligt vad medicinalstyrelsen förklarat sig ha inhämtat från svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet vore dessa organisationer villiga att medverka till läkarnas utplacering å sjukvårdsanstalterna samt att under praktiktjänstgöringen bereda dem fri kost ävensom — i mån av tillgång — fri bostad.

Nästa etapp av prövningsförfarandet skulle enligt styrelsens förslag omfatta förhör inför akademiska lärare rörande vederbörande läkares kunskaper och praktiska färdigheter, vilka förhör förutsättas anpassade efter förhållandena i det enskilda fallet. I samband härmed skulle såväl teoretiska som praktiska prov avläggas, av allmänpraktikerna i medicin, kirurgi och pediatrik samt av specialisterna i vederbörandes specialitet. Lämpligt vore därför, att allmänpraktikernas praktiktjänstgöring komme att äga rum främst på invärtesmedicinsk avdelning eller odelat lasarett samt i övrigt på sinnessjukhus, sanatorium eller annan ur utbildningssynpunkt godtagbar sjukvårdsinrättning. För specialisterna åter syntes i första hand böra krävas tjänstgöring på specialavdelning och på avdelning för specialitetens grundläggande ämne.

Ytterligare uppställes enligt förslaget krav på kunskaper i rätts- och statsmedicin, motsvarande fordringarna i detta ämne för svensk

medicine licentiatexamen. I den mån läkarna icke förvärvat sådana kunskaper genom självstudier, kontrollerade genom förhör av akademiska lärare, skulle de åläggas genomgå särskilda för ändamålet anordnade kurser i ämnet. Beträffande planläggningen av dessa kurser hänvisar styrelsen till en av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn W. Bosæus på styrelsens uppdrag upprättad promemoria av i huvudsak följande innehåll.

Kursernas ändamål. De planerade kurserna avses skola bibringarna delta-garna kunskaper i statsmedicin, motsvarande fordringarna i svensk medicine licentiatexamen. I överensstämmelse härmed böra kurserna ge nödiga kunskaper rörande organisationen av vårt medicinalväsende och om våra sociala välfärdsinrättningar ävensom kännedom om de viktigare svenska medicinalförfattningarna samt om grunderna för utfärdande av intyg.

Förkunskaper. För att vinna tillträde till kurserna böra de sökande med intyg eller på annat tillfredsställande sätt styrka, att de behärska svenska språket i tal och skrift. Då de sökande till allra största delen torde besitta endast helt ytliga förkunskaper rörande svenska samhällsförhållanden, böra de före kurserna eller vid dessas början lämpligen läsa någon elementär lärobok i medborgarkunskap, exempelvis Rydén—Thomsons »Medborgarkunskap».

Lärokursens inhämtande. Kunskaper rörande organisationen av det svenska medicinalväsendet och om våra sociala välfärdsinrättningar kunna under kurserna inhämtas huvudsakligen genom självstudier efter respektive kursledares direktiv. Såsom lärobok kan därvid användas Höjer—Sjövall: »Folkhälsan som samhällsangelägenhet». — Kännedom om de viktigare svenska medicinalförfattningarna och om grunderna för utfärdandet av intyg bör däremot i huvudsak meddelas genom undervisning i form av föreläsningar och seminarier. I den mån dessa författningar icke hinna genomgås vid undervisningen böra de av kursdeltagarna inhämtas genom studium av Bastmans »Medicalförfattningar», sista upplagan. Antalet undervisningstimmar bör lämpligen sättas till 25.

Slutförhör. Varje kurs avslutas med ett förhör. För envar vid förhöret godkänd kursdeltagare bör kursledaren kostnadsfritt utfärda intyg, att kursdeltagaren visat sig besitta kunskaper i statsmedicin, motsvarande fordringarna i svensk medicine licentiatexamen.

Antalet deltagare i varje kurs bör, om respektive kursledare skall kunna hålla nödig kontakt med deltagarna och kontrollera, att de på tillfredsställande sätt följa undervisningen, icke sättas högre än 20. Med hänsyn till att samtliga läkare först efter en tid av 2—3 år torde ha hunnit genomgå provtjänstgöring på sjukvårdsanstalt, bör fördelningen av kurserna ske över en tidrymd av motsvarande längd.

Personal och kurslokal. Jämte akademiska lärarkrafter fordras för kurserna en vaktmästare och en städerska. Den åt karolinska institutets rättsmedicinska och kemiska institutioner upplåtna föreläsningssalen i f. d. patologiska institutionen, Hantverkargatan 3, förutsättes kunna användas som kurslokal.

Kostnaderna. För varje kurs beräknas följande arvoden, nämligen till kursledaren 1 000 kronor, till vaktmästaren 75 kronor och till städerskan 25 kronor. Därtill komma utgifter för annonsering om cirka 25 kronor. Totalkostnaden för varje kurs skulle sålunda bliva (1 000 + 75 + 25 + 25) 1 125 kronor.

I anslutning härtill framhåller medicinalstyrelsen, att antalet erforderliga kursdeltagare icke torde komma att överstiga 175. Räknade man med högst 20 deltagare i varje kurs, skulle antalet erforderliga kurser komma att uppgå till högst 9. Totalkostnaden för anordnandet av samtliga kurser skulle följaktligen med tillämpning av förut angivna beräkningsgrunder bli ($9 \times 1\,125$) 10 125 kronor eller i avrundat tal 10 000 kronor.

Sedan läkarna med godkända vitsord genomgått förenämnda prov och utbildning, skulle de enligt förslaget medgivas behörighet att utöva läkarkonsten här i riket. För vinnande härav skulle framställning i gällande ordning ingivas till Konungen. Någon form av tidsbegränsning eller annan inskränkning i behörigheten anses icke böra ifrågakomma. Medicinalstyrelsen framhåller som ett önskemål, att de utländska läkare, som befunnits äga därför nödiga kunskaper, jämväl beredes tillfälle att avlägga svensk medicine licentiatexamen, enär denna examen utgjorde villkor för ernående av legitimation efter erhållet svenskt medborgarskap.

Medicinalstyrelsen övergår härefter till frågan, huru man lämpligen borde ordna med de utländska läkarnas och deras familjers försörjning under prövo- och efterutbildningstiden. I detta avseende föreslås att läkarna skola beredas tillgång till räntefria studielån. För erhållande av dylika lån skulle i tillämpliga delar gälla huvudsakligen samma bestämmelser, som beträffande svenska akademiker äro meddelade i reglementet den 15 juni 1939 (nr 290) för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier. Lån föreslås skola beviljas till belopp av högst 6 000 kronor för läkare och år. Ansökan om lån, innefattande redogörelse för sökandens ekonomiska förhållanden, skulle enligt förslaget ställas till medicinalstyrelsen, som borde omhänderhava låneverksamheten. Sålunda skulle de motsvarande uppgifter, som enligt nyssnämnda reglemente åvilade statsslipendienämnd och generalpoststyrelsen, ankomma på medicinalstyrelsen, vilken jämväl skulle åläggas skyldigheten att förvara avlämnade skuldförbindelser. Det förutsattes, att närmare bestämmelser rörande låneverksamhetens administrerande sedermera skola utfärdas av Kungl. Maj:t efter förslag av medicinalstyrelsen.

Med utgångspunkt från att antalet läkare, som önskade komma i åtnjutande av lån, kunde uppskattas till 175, beräknar medicinalstyrelsen storleken av de för lånebeviljandet erforderliga medlen under det första året till ($175 \times 6\,000$) 1 050 000 kronor. Räknade man med en tid av minst 2 år för vederbörandes utbildning, skulle alltså det sammanlagda medelsbehovet icke komma att understiga 2 000 000 kronor. Med hänsyn till den föreslagna låneverksamhetens relativt korta varaktighet anses inrättandet av någon statlig utlåningsfond för ändamålet icke böra ifrågasättas. Erforderliga anslag föreslås i stället anvisade å driftbudgeten.

Styrelsen framhåller slutligen, att ett genomförande av de föreslagna åtgärderna påkallade en viss mindre förstärkning av styrelsens arbetskrafter.

Styrelsens framställning utmynnar i en hemställan att Kungl. Maj:t måtte
dels godkänna plan för prövning och efterutbildning av utländska läkare
i Sverige i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag,

dels föreslå riksdagen att å tilläggsstat för budgetåret 1946/47 anvisa ej
mindre ett reservationsanslag av 10 000 kronor för anordnande av kurser i
statsmedicin för utländska läkare i huvudsaklig överensstämmelse med före-
liggande förslag än även ett anslag av 1 000 000 kronor till lån till ifrågava-
rande läkare enligt de i det föregående angivna grunderna,

dels ock föreslå riksdagen att för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av
1 000 000 kronor till samma låneverksamhet.

Yttranden.

Över medicinalstyrelsens förslag ha yttranden avgivits av kanslern för
rikets universitet, efter hörande av de medicinska fakulteterna i Uppsala och
Lund samt karolinska institutets lärarkollegium, ävensom av statskontoret.

Förslagets syfte och principiella uppläggning har mötts av gillande eller
lämnats utan erinran i samtliga yttranden. Önskemål eller erinringar rö-
rande detaljer i förslaget ha emellertid framförts på sätt framgår av följande
redogörelse.

Beträffande prövnings- och utbildningsförfarandet i
allmänhet framhåller *universitetskanslern*, att de utländska läkare, som
för närvarande vistades i Sverige, sannolikt utgjorde en synnerligen heterogen
grupp, såvitt anginge kunskaper och förutsättningar för att tagas i anspråk
inom den sjukvårdande verksamheten i vårt land. Bedömningen av de en-
skilda fallen borde därför ske med största möjliga omsorg i syfte att före-
bygga att de läkare, som icke besatte erforderliga kvalifikationer, erhöles
behörighet att här utöva läkarkonsten. De av medicinalstyrelsen föreslagna
reglerna syntes därför böra tillämpas med största noggrannhet och hänsyn
därvid särskilt tagas till vederbörandes allmänna lämplighet. Å andra sidan
anmärker *medicinska fakulteten i Lund*, att den föreslagna ettåriga vidare-
utbildningen och efterföljande prövningsförfarande givetvis i en del fall
kunde visa sig obehövlig.

Den föreslagna anordningen med provtjänstgöring å sjuk-
vårdsanstalt och intyg rörande utfallet av denna tjänstgöring finner
medicinska fakulteten i Uppsala vara i och för sig ändamålsenlig, men fakul-
teten förordar, att tjänstgöringen fullgöres under mer än *en* ansvarig läkare
samt att intyget om vederbörandes personliga kvalifikationer och allmänna
lämplighet i överensstämmelse härmed utfärdas av minst två sådana läkare,
helst efter inbördes samråd och gärna i gemensamt utlåtande. Enligt fakulte-
tens mening vore nämligen bedömandet av de personliga förutsättningarna
och lämpligheten såsom läkare en så pass ömtålig och ansvarsfull uppgift,

att detsamma ej borde åläggas en läkare ensam. *Universitetskanslern* har anslutit sig till detta fakultetens uttalande.

I fråga om de föreslagna kurserna i rätts- och statsmedicin åberopar *universitetskanslern* ett uttalande av *karolinska institutets lärarkollegium* av i huvudsak följande innehåll.

Nämnda »kunskaper i rätts- och statsmedicin», för vilkas inhämtande särskilda kurser skulle anordnas, torde — möjligen bortsett från kunskaper rörande grunderna för utfärdande av intyg — avse endast de kunskaper i *statsmedicin*, som ingå i fordringarna för medicine licentiatexamen, men ej kunskaper i rättsmedicin i egentlig mening. Det torde med de resurser beträffande undervisningslokaler och lärarpersonal, som för närvarande stå till förfogande, icke vara möjligt att bereda de 100—200 flyktingläkare, som kunna komma i fråga, kursundervisning i sistnämnda ämne. Ej heller kan särskild efterutbildning i detta ämne anses nödvändig för dessa läkare, därest de blott skola givas tillstånd att utöva läkarkonsten i riket men icke avlägga svensk medicine licentiatexamen och erhålla legitimation. I den av medicinalstyrelsen åberopade, av professorn Bosæus utarbetade promemorian nämnes ej heller något om undervisning i egentlig rättsmedicin utan endast om kurser i statsmedicin, vid vilka skulle inhämtas dels kunskaper rörande organisationen av det svenska medicinalväsendet samt om våra sociala välfärdsinrättningar, dels ock kännedom om de viktigare svenska medicinalförfattningarna samt om grunderna för utfärdande av intyg.

Enligt *medicinska fakulteten i Lund* hör frågan om förutsättningarna för vederbörande läkares erhållande av behörighet underställas en nämnd i syfte att garantera en så allsidig och rättvis prövning av det individuella fallet som möjligt. Denna nämnd kunde förslagsvis bestå av en representant för medicinalstyrelsen, två representanter för läkarutbildningen och en representant för Sveriges läkarförbund. Nämndens akademiska medlemmar och representanter för läkarförbundet borde i fråga om personvalet variera för olika grupper av ifrågakommande läkare samt utväljas så, att frågan om rimliga krav på allmän- eller specialistkompetens bleve ingående och allsidigt belyst och prövad. I detta sammanhang ifrågasätter fakulteten, huruvida icke en inskränkt behörighet skulle stimulera till ökade ansträngningar bland läkarna att söka nå fram till medicine licentiatexamen; möjligt vore att en inskränkning i behörigheten vore för enstaka läkare att jämväl ur andra synpunkter föredraga. Även detta spörsmål kunde enligt fakultetens förmenande med fördel överlåtas till den av fakulteten föreslagna nämndens bedömande.

Universitetskanslern ansluter sig till ett av *medicinska fakulteten i Uppsala* gjort uttalande, att det beträffande de utländska läkare, som önskade avlägga svensk medicine licentiatexamen, borde ligga i vederbörande examinatorns hand att medgiva de lätnader i fråga om kurser och tjänstgöringar, som kunde vara av omständigheterna motiverade.

Den föreslagna långivningen till de utländska läkarna har föranlett några uttalanden.

Karolinska institutets lärarkollegium anser det ej riktigt att, på sätt skett i medicinalstyrelsens framställning, göra en jämförelse mellan den ifrågasatta flyktinghjälpen till de utländska läkarna och de studielån, som stå till förfogande för svenska akademiker. Kollegiet framhåller, att de sistnämnda lånen tillgodonjöttes av ett litet fåtal fattiga svenska studenter, vilka styrkt sig äga studiebegåvning. Det vore alltså fråga om två helt olika typer av lån. Enligt kollegiets mening borde därför den ekonomiska hjälpen till de utländska läkarna ej betecknas såsom studielån utan ges ett annat namn, exempelvis »statliga lån till akademiska flyktingar». Denna mening delas av *universitetskanslern*, som för egen del föreslår benämningen »lån till akademiska flyktingar för viss medicinsk utbildning».

Statskontoret anmärker, att medicinalstyrelsen vid beräkningen av de anslagsbelopp, som under vart och ett av budgetåren 1946/47 och 1947/48 skulle erfordras för lånen i fråga, utgått från att lånebeloppet för praktiskt taget samtliga läkare skulle uppgå till föreslaget maximum av 6 000 kronor. Det framhålles, att enligt det av styrelsen åberopade reglementet (SFS 1939: 290) för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier studielån må för varje gång beviljas till belopp av högst 1 500 kronor för studier vid universiteten i Uppsala och Lund samt högst 2 000 kronor för studier vid karolinska institutet. Endast när särskilda omständigheter därtill föranledde, kunde lån beviljas till högre belopp. Statskontoret framhåller, att även om det i flertalet av de fall, om vilka här vore fråga, syntes bli behövt med större lånebelopp än som i regel avsetts för svenska studerande, medicinalstyrelsens beräkningar dock förefölle väl högt tilltagna. Åtminstone i de fall, då det gällde läkare utan försörjningsplikt i Sverige, borde det enligt statskontorets mening vara tillräckligt med avsevärt mindre lån. Med hänsyn därtill kunde de föreslagna anslagsbeloppen i ej ringa mån nedsättas.

Jämväl mot förslaget att lånen skulle vara räntefria inlägger statskontoret gensaga. Enligt statskontorets uppfattning torde ifrågavarande läkare efter erhållen legitimation kunna påräkna sådana inkomster, att det syntes rimligt, att lånen återbetalades med skälig ränta, exempelvis efter 4 %.

Statskontoret förordar slutligen, att anslagen till låneverksamheten anvisas under kapitalbudgeten, förslagsvis under fonden för låneunderstöd.

Föredraganden.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår vistas för närvarande omkring 200 utländska läkare av olika nationaliteter, företrädesvis balter, såsom flyktingar i vårt land. I den mån dessa läkare på grund av humanitära eller andra skäl icke lämpligen kunna återföras till sina respektive hemländer, är det givetvis ett angeläget önskemål att åvägabringa förutsättningar för att de på ett stadigvarande sätt skola kunna erhålla arbetsmöjligheter och utkomst inom den svenska sjukvården. För åtgärder i sådan riktning talar även behovet av en förstärkning av vårt lands läkar-

kår. Jag vill i detta hänseende erinra om att på senare tid i olika sammanhang vitsordats, att i fråga om ett flertal uppgifter i folkhälsans tjänst antalet läkare är alltför ringa.

Det är mot bakgrunden härav, som medicinalstyrelsens nu föreliggande förslag bör bedömas. Förslaget tar sikte på att bereda de utländska läkarna möjlighet att vinna behörighet att utöva läkarkonsten i riket. Den omständigheten, att man mångenstädes i utlandet icke uppställer lika höga fordringar på allsidig och grundlig läkarutbildning som i Sverige, har föranlett styrelsen att uppställa krav på viss efterutbildning och prövning såsom principiell förutsättning för vinnande av sådan behörighet. Endast sådana utländska läkare, vilka vid en första mera allmän bedömning i avseende å ålder och hittillsvarande verksamhet befunnits önskvärda som svenska läkare skola enligt förslaget kunna ifrågakomma för erhållande av efterutbildningen. Beträffande de vid denna förhandsgranskning utvalda läkarna kräver förslaget som regel minst ett års provotid vid svensk sjukvårdsanstalt. Rörande utfallet av denna tjänstgöring skall intyg avgivas av den för sjukvården vid anstalten ansvarige läkaren. Praktiska och teoretiska prov skola avläggas inför akademiska lärare, varvid proven dock förutsättas kunna anpassas och varieras efter förhållandena i det enskilda fallet. Vidare föreslås, att samtliga ifrågakommande läkare skola åläggas styrka att de äga tillfredsställande insikter i svensk statsmedicin, motsvarande fordringarna för svensk medicine licentiatexamen. I mån av behov förutsättas särskilda, av statsverket bekostade kurser anordnade i ämnet. Sedan vederbörande undergått den prövning, som i det särskilda fallet ansetts lämplig och nödvändig, skall frågan om behörighets vinnande underställas Kungl. Maj:ts bedömande. Någon form av tidsbegränsad eller partiell behörighet bör enligt förslaget ej ifrågakomma. Ytterligare rekommenderar styrelsen, att de utländska läkare, som befunnits äga erforderliga kunskaper, skola beredas tillfälle att avlägga svensk medicine licentiatexamen.

Enligt vad medicinalstyrelsen upplyst ha svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet förklarat sig villiga att medverka till läkarnas utplacering på sjukvårdsanstalterna för den ifrågasatta provtjänstgöringen ävensom att under tiden därför bereda dem fri kost och om möjligt fri bostad. Handlingarna i ärendet ge vidare vid handen, att styrelsen har för avsikt att, i den utsträckning som befinnes möjlig utan intrång på svenska läkares intressen, meddela de utländska läkarna — på sätt hittills praktiserats — vikariatsförordnanden under praktiktjänstgöringen. I syfte att betrygga läkarnas och deras familjers försörjning under provtjänstgörings- och efterutbildningstiden föreslås, att tillgång skall beredas till räntefria lån, maximerade till 6 000 kronor per läkare och år. Låneverksamheten avses administrerad av medicinalstyrelsen efter liknande bestämmelser, som nu gälla för de räntefria studielånen till svenska akademiker.

Vid remissbehandlingen har förslaget i princip tillstyrkts av de i ärendet hörda sakkunniga myndigheterna — universitetskanslern och rikets tre medicinska utbildningsanstalter. De önskemål eller erinringar, som framkommit, taga närmast sikte på vissa detaljer; detta gäller även det av statskontoret avgivna yttrandet, vari förslaget ägnats en uteslutande ekonomiskt-kameral granskning.

För egen del finner jag förslaget innefatta en i huvudsak väl avvägd lösning för tillgodoseendet av det därmed avsedda syftet. Jag tillstyrker därför, att detsamma lägges till grund för praktiska åtgärder i ämnet med de modifikationer, som av mig i det följande förordas.

Vad till en början prövnings- och efterutbildningsförfarandet angår torde alltför rigorösa normer för läkarnas utbildning och lämplighetsprövning icke böra uppställas; huvudvikten bör i stället läggas på en individuell bedömning. I särskilda fall bör det bl. a. vara medicinalstyrelsen obetaget att med hänsyn till vederbörandes i tidigare verksamhet ådagalagda kvalifikationer dispensera från kraven på praktiktjänstgöring och prövning inför akademiska lärare. Självfallet är emellertid, att varje läkare måste styrka sig äga tillfredsställande kunskaper i svensk statsmedicin, motsvarande fordringarna i svensk medicine licentiatexamen. Härvid torde böra beaktas vad karolinska institutets lärarkollegium anfört rörande obehövligheten av särskilda kunskaper i rättsmedicin. I anslutning till vad medicinska fakulteten i Uppsala och universitetskanslern frambállit vill jag vidare förorda, att ifrågakommande praktiktjänstgöring å sjukvårdsanstalt fullgöres under minst två ansvariga läkare samt att skyldighet skall åligga envar av dem att medelst intyg avge ett på egna erfarenheter grundat omdöme rörande vederbörandes personliga kvalifikationer och allmänna lämplighet för vinnande av svensk läkarberörighet. Det bör givetvis stå Kungl. Maj:t fritt att efter omständigheterna meddela till tiden eller eljest begränsad berörighet att utöva läarkonsten. Beträffande de utländska läkare, som önska avlägga svensk medicine licentiatexamen, bör det ligga i vederbörande examinatorns hand att medgiva de lättnader i fråga om kurser och tjänstgöringar, som kunna vara av omständigheterna i det särskilda fallet motiverade.

Jag övergår härefter till spörsmålet om ekonomisk hjälp åt ifrågavarande läkare under prövnings- och efterutbildningstiden. Till en början vill jag då konstatera, att här icke är fråga om studielån i egentlig mening. Några skäl varför lånen skulle vara räntefria finner jag i likhet med statskontoret icke föreligga. Jag förordar därför, att lånen löpa med ränta efter samma procentsats, som gäller för riksbankens amorteringslån (för närvarande 3,5 %). Beträffande lånens storlek har jag intet att erinra mot det föreslagna maximibeloppet av 6 000 kronor för år, i de fall, där vederbörande utländska läkare har försörjningsplikt mot familj eller anhörig här i riket. I övriga fall förutsätter jag, att lånen regelmässigt bestäm-

mas till lägre belopp; någon särskild maximigräns torde dock icke böra fixeras för dessa fall med hänsyn till de skiftande omständigheter, som kunna föreligga. I stället torde böra tillses, att prövningen av låneansökningarna blir så omsorgsfull, som förhållandena medgiva. Vid övervägandet härav har inom departementet dryftats olika möjligheter. Jag har därvid kommit till den uppfattningen, att ifrågavarande prövning lämpligen bör handhavas av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, bestående av medicinalstyrelsens chef eller annan ledamot av styrelsen, vilken tillika skulle fungera såsom nämndens ordförande, ävensom ytterligare två personer, varav den ena lämpligen bör besitta kännedom om flyktingsförhållandena och den andra om studielångivning i allmänhet. Ordföranden och ledamöterna i nämnden böra äga åtnjuta ersättning enligt kommittékungörelsen. Utanordningen av lånen samt de ekonomiska mellanhavandena med låntagarna torde, såsom föreslagits, få omhänderhavas av medicinalstyrelsen. Närmare bestämmelser i ämnet torde få meddelas av Kungl. Maj:t, i tillämpliga delar med ledning av reglementet för statens räntefria studielån.

Till bestridande av *k o s t n a d e r n a* för erforderliga kurser i statsmedicin för utländska läkare torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra avses ett reservationsanslag av 10 000 kronor, vilket för möjliggörande av vissa kurser redan innevarande vår bör anvisas å tilläggsstat för det nu löpande budgetåret.

Av vad jag anfört framgår, att betydande svarigheter möta att med någon grad av exakthet bedöma storleken av det belopp, som erfordras för finansieringen av lånen till de utländska läkarna. Man torde dock kunna utgå från att det av medicinalstyrelsen kalkylerade totalbeloppet av 2 miljoner kronor, fördelat på två budgetår, kommer att visa sig vara för högt. Intill dess säkrare hållpunkter föreligga torde ett investeringsanslag av i runt tal 1 000 000 kronor böra anvisas för ändamålet. För att möjliggöra viss låneverksamhet redan under innevarande budgetår förordar jag, att anslaget upptages å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1946/47. Anslaget torde böra upptagas under rubriken Lån till utländska läkare för viss efterutbildning och anvisas å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd.

Uppkommande utgifter för ersättningar till ledamöterna i den av mig nyss förordade länenämnden ävensom för sekreterar- och skrivhjälp synas böra bestridas från den under medicinalstyrelsens avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Slutligen vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 17 januari 1947 på föranledande av en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 6 december 1946 gjord framställning bemyndigat styrelsen att för tiden intill utgången av budgetåret 1946/47 anställa viss extra arbetskraft — däribland en legitimerad läkare — för handläggningen av ärenden rörande till Sverige inkomna läkares arbetsförhållanden. Härav föranledda kostnader skola enligt beslutet gäldas från förslagsanslaget till bidrag till flyktingars uppehälle,

yrkesutbildning m. m. (1946/47: V. G. 9.). I den mån behov jämväl efter den 1 juli 1947 föreligger av sådan personalförstärkning, torde utgifterna därför få fortsättningsvis bestridas från sistnämnda anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisa

dels å driftbudgeten under femte huvudtiteln till *Anordnande av kurser i statsmedicin för utländska läkare* ett *reservationsanslag* av kronor 10 000;

dels ock å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* ett *investeringsanslag* av kronor 1 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Sven Sigurdson.